

PressAcademia Procedia

Global Business Research Congress (GBRC), May 26-27, 2016, Istanbul, Turkey.

DETERMINING WHO NURSES' LEVEL OF COMPUTER USE IN HEALTH CARE AND EVALUATION NURSES' THOUGHTS ABOUT NURSING INFORMATICS

DOI: 10.17261/Pressacademia.2016118638

Melek Aydoğan Sayar¹, Yildirim Gulhan², Salim Yılmaz³

¹Okan University, melekkay10@hotmail.com

²Okan University, yildirim.gulhan@okan.edu.tr

³Okan University, salim.yilmaz@okan.edu.tr

ABSTRACT

Nurses are one of the main components of manpower of health training. Nurses can perform an individualized care with an education and counseling of healthy people or patients by using computers. Nursing informatics, come out as a result of using information technology in specific nursing knowledge and nursing practice. It is important to use information sciences for the development of knowledge in nursing applications. The universe of research covers all of nurses at Edremit State Hospital and Burhaniye Hospital in Balıkesir province. The number of the total sample is 150 nurses, 13 of them are backup. Accordingly total of 146 nurses responded to the survey and data analysis was made of the resulting data. Participants' daily time of computer use determined as less than 1 hour %10.6, 1-3 hours %43.4, 3-5 hours %23.7. Participants' agreements on statements about nursing informatics were found to be varying between 1.66-4.16 points in 1-5 point range.

Keywords: Nurse, computer use, nursing informatics, nursing applications, health care services.

JEL Codes: I10, I12, I19

HEMŞİRELERİN SAĞLIK BAKIM HİZMETLERİNDE BİLGİSAYAR KULLANIM DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ VE HEMŞİRELİK BİLİŞİMİ HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Sağlık eğitimi almış insan gücünün en yoğun bileşenlerinden biri hemşirelerdir. Hemşireler bilgisayar kullanarak daha fazla bireyselleştirilmiş hemşirelik bakımı verebilir, sağlıklı/hasta bireyin eğitim danışmanlığını yapabilirler. Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde yer alan Edremit Devlet Hastanesi (n=130) ve Burhaniye Devlet Hastanesi (n=80) olmak üzere iki hastanede çalışan tüm hemşireler (n=210) oluşturmaktadır. Örneklem sayısı 13 hemşire yedek olmak üzere toplamda 150 hemşiredir. Buna göre araştırma, Edremit Devlet Hastanesi ve Burhaniye Devlet Hastanesi olmak üzere toplam 146 hemşirenin ankete verdiği cevaplar üzerine oluşan datadan analiz edilerek yapılmıştır. Katılımcıların günlük bilgisayar kullanma sürelerine bakıldığında günde 1 saatten az %10.6, 1-3 saat arası %43.4'ü, 3-5 saat %23.7 bilgisayar kullandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların bilgisayar kullanma deneyimlerine bakıldığında 1 yıl ve daha az %22.3, 2-5 yıl %56.3, 6-9 yıl %10.9, deneyimi olmayanların oranı ise %10.6'dır. Katılımcıların hemşirelik bilişimi hakkındaki ifadelerle katılma düzeylerinin 1-5 puan aralığında 1.66 ile 4.16 puan arasında değiştiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, bilgisayar kullanımı, hemşirelik bilişimi, hemşirelik uygulamaları, sağlık bakım hizmetleri.

JEL Kodları: I10, I12, I19

1.GİRİŞ

Bilgisayar kullanımı hemşirelik hizmetlerinde nitelik dönüştürme gücüne sahiptir. Günümüzde olduğu gibi gelecekte de bilgisayarlar, sağlık bakımı çevresini, bireyleri ve hemşirelik mesleğini etkilemeye devam edecektir. Bilgisayarlar sağlık bakım çevresi üzerinde, sosyal etkileşimi ve sağlık bakım sistemlerini zorlayabilecek kadar güçlü bir etkiye sahiptir. Böyle olmakla birlikte, sağlık bakım sunumunda hemşireler bilgisayar teknolojisinin büyüyen etkilerinden habersizdir veya bilgisayar kullanımı konusunda aktif bir şekilde katılmamaktadır. Hemşireler bilgisayar kullanarak daha fazla bireyselleştirilmiş hemşirelik bakımı verebilir, sağlıklı/hasta bireyin eğitim ve danışmanlığını yapabilirler. Bilgisayara dayalı bilişim sistemleri, sağlık bakım ortamlarında ve kliniklerde, hemşirelik bakım uygulamalarını belgelemeyi sağlarlar. Bilgisayarların en büyük yararlarından biri de sağlıklı/hasta bireyin tedavi ve bakımındaki eksiklik ve çatışmaları yakalamayı sağlamaktır. Bilgisayarın etkin kullanımı tedavi ve bakım sürecinde bedelleri ağır da olabilen insan hatalarını azaltma yönünde sağlık hizmetlerine önemli bir katkı sağlayacaktır. Çalışmayla "Hemşirelerin Sağlık Bakım Hizmetlerinde Bilgisayar Kullanım Düzeylerini Belirlemek ve Hemşirelik Bilişimi Hakkındaki Düşüncelerinin Değerlendirilmesi" temel alınarak hemşirelik hizmetlerinde bilgisayar kullanımının ve hemşirelik bilişimi hakkındaki düşüncelerinin araştırılması amaçlanmıştır.

2.LİTERATÜR TARAMASI

Sağlık ve sağlık hizmeti sunumu, insan yaşamının sürdürülmesinde, yaşam kalitesinin yaratılmasında ve korunmasında özel bir öneme sahiptir. Sağlık hizmetlerinin temel amacı toplumun ihtiyacı olan farklı sağlık hizmetlerinin, hastanın istediği kalitede, istediği zamanda ve mümkün olan en düşük maliyetle sunmaktır. Hızla değişen teknoloji, artan maliyetler, artan hasta şikayetleri ve yaygınlaşan iyi bakım talepleri sağlık hizmetlerinin daha karışık bir yapıya bürünmesine neden olmuştur.

Hemşirelik uygulamalı bir disiplindir. Hemşireler, hastaya doğrudan bakım veren, ihtiyaçlarını belirleyen, nerede, ne zaman, hangi malzemenin kullanılacağına karar veren en büyük sağlık ekibi grubudur. Bu nedenle, hemşireler bilgisayar ortamına uyarlanmış sistemin birincil kullanıcılarıdır. Hem nicel hem de nitel pek çok veri hemşireler tarafından kayıt sistemi içine girilmektedir. Disiplinler arası veri girişindeki artış ile hasta bakım ve tedavisinin sürdürülmesi, bakım kalitesinin artırılması beklenmektedir. Bu veriler, hemşirelik uygulamalarını destekleyerek yalnızca hemşirelik bilgi sistemi için de temel oluşturur. Ancak hemşirelik kayıtları ile diğer sağlık bakım profesyonellerinin kayıtları arasındaki bağlantının eksik olması, hemşirelik kayıtlarının paylaşılmasının engellemektedir (1,2).Bilgisayarların, sağlık hizmetlerinde kullanımının yaygınlaşması sonucu sağlık sektörüne etkisi giderek artmaktadır. Bilgisayar kullanımı hemşirelik hizmetlerinde nitelik dönüştürme gücüne sahiptir. Günümüzde olduğu gibi gelecekte de bilgisayarlar, sağlık bakımı çevresini, bireyleri ve hemşirelik mesleğini etkilemeye devam edecektir(2).

Ülkemizde hastanelerde kullanılacak otomasyon sistemlerinin birimler arasında bilgi akışına ve kullanımına olanak veren, bilgisayarda tutulan kayıtlar üzerinde sorgulama yapabilen, hastanın tanımlanması, tedavi edilmesi ve bakımı konusunda tüm sağlık meslek üyelerinin meslek işlevlerine uygun, hastaya ait değişimleri yansıtabilecek esnekliğe sahip, kullanımı kolay, bilgi saklama ve denetleme konusunda güvenilir olması gerekmektedir. Ayrıca kullanılacak sistemin, hasta bakımı ve bakım sonuçlarını ayrıntılı olarak kayıt edilmesini sağlayacak, hasta bakım konusunda hemşireye rehberlik edebilecek standart bakım planlarını içermesi, hasta bakımı kalitesini arttıracak ve ücretlendirme, performans değerlendirme, ihtiyaç duyulan hemşire sayısını belirleme gibi yönetsel faaliyetlere yardım edecektir (3). Hemşirelik bilişimi, hemşirelik verilerinin nasıl elde edileceği, nasıl iletilebileceği, nasıl saklanacağı ve yönetileceği, nasıl enformasyona ve bilgiye dönüştürüleceği konularında bir alandır. "Hemşirelerin bilgisayar okuryazarlığı, bilgisayar teknolojisini kullanmaya hazır olmaları arttıkça hemşirelik bilişim sistemlerinin dinamikleri daha iyi anlaşılacaktır. Hemşirelik bilişimi konusunda temel ve ileri eğitim programları henüz yeni doğanlık döneminde olmasına karşın, gelecekte bu alanın genelde sağlık bakımına, özelde hemşirelik mesleğine önemli katkılar sağlayacağı görüşü yaygındır (4,5)"

3.VERİ VE YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde yer alan Edremit Devlet Hastanesi(n=130) ve Burhaniye Devlet Hastanesi (n=80) olmak üzere toplam iki hastanede çalışan tüm hemşireler (n=210) oluşturdu. Örneklem grubu ise %95 güvenilirlik (p), %95 güçle (q) ve +-%5 örneklem hatası (d) ile istatistiki yöntemlerle hesaplanarak 137 hemşire

örnekleme oluşturdu. Bu örneklem sayısına göre 13 hemşire yedek olarak alındı ve toplamda 150 hemşire örnekleme oluşturuldu.

Kurumlarda araştırmaya dahil edilecek olan hemşirelerin belirlenmesinde basit rastgele örnekleme yöntemi ile karar verilmiştir. Anket formunda; Demografik özellikleri içeren 7 soru, Bilgisayar, Bilgisayar kullanımı ve eğitimi ile ilgili 9 soru ve Sağlık Bakımı Sisteminde Bilgisayarlara karşı Tutum Ölçeği(SKBBKYTÖ) ile ilgili 40 soru bulunmaktadır.

Yapılan veri kontrolü sonucunda 4 anket %90 oranında veri eksikliği olduğu için analiz dışında tutuldu. Buna göre Edremit Devlet Hastanesi (n=80) ve Burhaniye Devlet Hastanesi (n=66) olmak üzere toplam 146 hemşirenin verdiği cevaplar üzerine oluşan datadan analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan veriler bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 21.0 yardımıyla çözümlenmiştir. İstatistiksel çözümlenmelere geçilmeden önce Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (SKBBKYTÖ) puanına ilişkin güvenilirlik çalışması yapılmış ve cronbach alfa değeri 0,94 bulunmuştur. Çözümlenmelerde iki değişken karşılaştırmasında veri testi normal dağılmadığı için non-parametrik testlerden olan Man Whitney U Testi, ikiden fazla değişken olduğu karşılaştırmalarda parametrik testlerden ANOVA'nın non parametrik testlerde alternatifi olan Kruskall Wallis testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $\alpha=0.05$ olarak seçilmiştir.

Hipotezler;

Hipotez I

H0: Araştırmaya katılan hemşirelerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki eğitim durumu, çalışmakta olduğunuz hastanedeki çalışma süresi, çalıştığınız birimdeki göreviniz) ile SBBKYTÖ ölçeği arasında ilişki yoktur.

H1: Araştırmaya katılan hemşirelerin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki eğitim durumu, çalışmakta olduğunuz hastanedeki çalışma süresi, çalıştığınız birimdeki göreviniz) ile SBBKYTÖ ölçeği arasında ilişki vardır.

Hipotez II

H0: Araştırmaya katılan hemşirelerin bilgisayar kullanma özellikleri (Bilgisayar kullanabilme durumu, ev veya kişisel bilgisayara sahip olma, bilgisayar kullanma süresi, günlük bilgisayar kullanma süresi, hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanma durumu, hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanmanın işleri kolaylaştırma durumu, hastanede bilgisayar kullanırken karşılaşılan sorunlar, bilgisayar ile ilgili eğitim alma durumu ve gelecekte katılacak veya katılmak istenilen bilgisayar eğitimi durumu) ile SBBKYTÖ ölçeği arasında ilişki yoktur.

H1: Araştırmaya katılan hemşirelerin bilgisayar kullanma özellikleri (bilgisayar kullanabilme durumu, ev veya kişisel bilgisayara sahip olma, bilgisayar kullanma süresi, günlük bilgisayar kullanma süresi, hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanma durumu, hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanmanın işleri kolaylaştırma durumu, hastanede bilgisayar kullanırken karşılaşılan sorunlar, bilgisayar ile ilgili eğitim alma durumu ve gelecekte katılacak veya katılmak istenilen bilgisayar eğitimi durumu) ile SBBKYTÖ ölçeği arasında ilişki vardır.

4.BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan hemşirelerin %80,8'i kadın, %61,6'sı 32-47 yaş arasında ve %81,5'nin evli olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelerin eğitim durumu incelendiğinde %45,9'nun Ön Lisans, %37,7'si Lisans, %15,1'i Sağlık Meslek Lisesi ve %1,4'ü Lisans Üstü eğitim seviyesine sahip olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin %61,6'sı 10 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip, %37,0'ı 1-3 yıl süre aralığında çalışmakta olduğu hastanede görev yaptığı anlaşılmıştır (Tablo 1).Araştırmaya katılan hemşirelerin %16,4'ü acil servis, %12,3'ü dahiliye servisi, %9,6'sı nöroloji, beyin cerrahi ve %6,8'i göğüs hastalıkları ünitesinde çalışmaktadır. Hemşirelerin çalıştığı birimdeki görevleri incelendiğinde %78,1'i klinik hemşiresi, %8,9'u klinik sorumlu hemşiresi, %5,5 acil servis hemşiresi, %3,4'ü ameliyathane hemşiresi ,%2,7'si poliklinik hemşiresi ve %1,4'ü enfeksiyon kontrol hemşiresi olduğu tespit edilmiştir (tablo 2).

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Demografik Özellikleri Dağılımı

		Sayı	Yüzde %
CİNSİYET	Kadın	118	80,8%
	Erkek	28	19,2%
YAŞ	20-25	23	15,8%
	26-31	24	16,4%
	32-47	90	61,6%
	47 yaş ve üzeri	9	6,2%
MEDENİ DURUM	Evli	119	81,5%
	Bekâr	24	16,4%
	Boşanmış/ Dul	3	2,1%
MESLEKİ EĞİTİM DURUMU	Sağlık Meslek Lisesi	22	15,1%
	Ön lisans	67	45,9%
	Lisans	55	37,7%
	Lisans üstü	2	1,4%
MESLEKİ DENEYİM	1-3	12	8,2%
	4-6	17	11,6%
	7-9	27	18,5%
	10 yıl ve üzeri	90	61,6%
ÇALIŞMAKTA OLUNAN HASTANEDEKİ ÇALIŞMA SÜRESİ	1-3	54	37,0%
	4-6	33	22,6%
	7-9	24	16,4%
	10 yıl ve üzeri	35	24,0%

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Çalıştıkları Ünite ve Görev Dağılımları

		Sayı	Yüzde %
ÇALIŞTIĞI BİRİM	Acil servis	24	16,4%
	Ameliyathane	7	4,8%
	Cerrahi servisi	7	4,8%
	Çocuk servisi	7	4,8%
	Dahiliye servisi	18	12,3%
	Diyaliz	3	2,1%
	Endoskopi	2	1,4%
	Enfeksiyon Kontrol	2	1,4%
	Fizik tedavi merkezi	1	0,7%
	Genel Cerrahi servisi	5	3,4%
	Göğüs Hastahkları Servisi	10	6,8%
	Göz	1	0,7%
	Hemodiyaliz	2	0,7%
	Kan alma ünitesi	1	0,7%
	Kardiyoloji	7	4,8%
	Klinik	1	0,7%
	Nöroloji Beyin Cerrahi	14	9,6%
	Ortopedi	7	4,8%
	Psikiyatri	2	1,4%
	Üroloji	4	2,7%
Yataklı Servis	1	0,7%	
Yoğun Bakım	20	13,7%	
ÇALIŞILAN BİRİMDEKİ GÖREV	Klinik hemşiresi	114	78,1%
	Klinik sorumlu hemşiresi	13	8,9%
	Poliklinik hemşiresi	4	2,7%
	Enfeksiyon kontrol hemşiresi	2	1,4%
	Acil Servis Hemşiresi	8	5,5%
Ameliyathane Hemşiresi	5	3,4%	

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Bilgisayar Kullanım Özellikleri Dağılımı

		Sayı	Yüzde %
BİLGİSAYAR KULLANABİLME DURUMU	Kötü	12	8,2%
	Orta	63	43,2%
	İyi	57	39,0%
	Çok İyi	14	9,6%
EV VEYA KİŞİSEL BİLGİSAYARA SAHİP OLMA	Evet	121	82,9%
	Hayır	25	17,1%
BİLGİSAYAR KULLANMA SÜRESİ	1 yıl ve daha az	6	4,1%
	2-5 yıl	47	32,2%
	6-9 yıl	93	63,7%
GÜNLÜK BİLGİSAYAR KULLANMA SÜRESİ	1 Saatten az	36	24,7%
	1-3 Saat	70	47,9%
	4-6 Saat	38	26,0%
	6 Saat ve üzeri	2	1,4%
HEMŞİRELİK İLE İLGİLİ UYGULAMALARDA BİLGİSAYAR KULLANMA DURUMU	Evet	127	87,0%
	Hayır	19	13,0%
HEMŞİRELİK İLE İLGİLİ UYGULAMALARDA BİLGİSAYAR KULLANMANIN İŞLERİ KOLAYLAŞTIRMA DURUMU	Evet	92	72,4%
	Hayır	35	27,6%

Araştırmaya katılan hemşirelerin bilgisayar kullanabilme durumu incelendiğinde %43,2'si orta, %39,0'ı iyi, %9,6'sı çok iyi ve %8,2'si kötü olarak tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelerin %82,9'nun ev veya kişisel bilgisayara sahip iken %17,1'nin sahip olmadığı saptanmıştır. Hemşirelerin bilgisayar kullanma süreleri incelendiğinde %63,7'si 6-9 yıl , %32,2'si 2-5 yıl ve %4,1'i 1 yıl ve daha az bir süre boyunca bilgisayar kullanma tecrübesi olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin günlük bilgisayar kullanma süresi incelendiğinde %47,9'u 1-3 saat arasında günlük bilgisayar kullandığı saptanmıştır. Hemşirelerin %87,0'ı hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanırken, bu kullanıcıların %72,4'ü hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanmanın işleri kolaylaştırdığını belirtmiştir (Tablo 3).

Şekil 1: Bilgisayar Kullanımında Karşılaşılan Sorunlar

Şekil 1'de araştırmaya katılan hemşirelerin hastanede bilgisayar kullanımı esnasında karşılaştıkları sorunların frekans dağılımı incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan hemşirelerin %40,15'i otomasyon sistemindeki sorunlar, %28,3 IT/ bilişim departmanı eksikliğinden kaynaklanan teknik sorunlar, %27,55 iş yoğunluğu, %2,36 bilgisayar yetersizliği ve %1,57 bilgisayar kullanımında bilinçsizlik ile ilgili sorunların hastanede bilgisayar kullanırken karşılaştığı saptanmıştır.

Tablo 4: Hemşirelerin Bilgisayar ile ilgili Eğitim Alma Durumu ve Alınan Eğitimlerin Dağılımı

		Sayı	Yüzde %
BİLGİSAYAR İLE İLGİLİ EĞİTİM ALMA DURUMU	Evet	34	23,3%
	Hayır	112	76,7%
BİLGİSAYAR İLE ALINAN EĞİTİMLER	Bilgisayar Kullanımı/Bilişim Teknolojisi	26	76,4%
	Hizmet içi eğitim/Hastane Sistemi	8	23,6%

Tablo 4'te araştırmaya katılan hemşirelerin bilgisayar ile ilgili eğitim alma durumu ve alınan eğitimlerin frekans dağılımı incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan hemşirelerin %23,3'ü bilgisayar ile ilgili bir eğitim aldığını belirtirken, bilgisayar eğitimi alan bu hemşirelerin %76,4'ü Bilgisayar Kullanımı/Bilişim Teknolojisi ve %23,6'sı Hizmet içi eğitim/Hastane Sistemi ile ilgili eğitim aldığını belirtmiştir.

Tablo 5: Hemşirelerin Gelecekte bir Bilgisayar Eğitimine Katılma İsteği ve Eğitim Türlerinin Dağılımları

		Sayı	Yüzde %
GELECEKTE KATILMAK İSTENİLEN BİLGİSAYAR EĞİTİMİ DURUMU	Evet	15	10,3%
	Hayır	131	89,7%
GELECEKTE KATILMAK İSTENİLEN BİLGİSAYAR EĞİTİM TÜRLERİ	Genel Bilgisayar Sertifikası	3	20%
	Hizmet içi eğitim Hastane Sistemi	8	53,3%
	Microsoft Office Programları	4	26,7%

Tablo 5'te araştırmaya katılan hemşirelerin gelecekte bir bilgisayar eğitimine katılma isteği ve katılacakları eğitimlerin frekans dağılımı incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan hemşirelerin %10,3, gelecekte bilgisayar ile ilgili bir eğitime katılacağını veya katılmak istediğini belirtirken, eğitime katılmak isteyen bu hemşirelerin %53,3'ü, Hizmet içi eğitim/Hastane Sistemi, %26,7'si Microsoft Office Programları ve %20'si Genel Bilgisayar Sertifikası ile ilgili eğitimlere katılacağını veya katılmak istediği saptanmıştır.

Tablo 6:Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (SKBBKYTÖ) Puanının Tanımsal İstatistiği

	Sayı	Minimum	Maksimum	Ortanca	Ortalama	Standart Sapma
Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği	146	58,00	190,00	134,50	134,92	25,71

Tablo 6'da araştırmaya katılan hemşirelerin Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (SKBBKYTÖ) puanına yönelik ortalama, minimum, maksimum ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel değerleri verilmiştir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Hemşirelerin Demografik Özellikleri ile SBBKYTÖ Ölçeği Arasındaki ilişki

		Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği(SBBKYTÖ)			Test Değeri	P
		Sayı	Ortalama	Standart Sapma		
Cinsiyet	Kadın	118	131,83	25,10	MWU=-2,801	,005
	Erkek	28	147,93	24,54		
Yaş	20-25	23	143,74	20,16	KW=18,191	,000
	26-31	24	150,50	24,88		
	32-47	90	130,77	24,52		
	47 yaş ve üzeri	9	112,33	26,01		
Medeni durum	Evli	119	132,08	25,47	KW=7,037	,030
	Bekâr	24	148,08	23,14		
	Boşanmış/ Dul	3	142,33	29,28		
Mesleki eğitim durumu	Sağlık Meslek Lisesi	22	121,36	28,30	KW=24,722	,000
	On lisans	67	128,36	22,49		
	Lisans	55	147,71	22,60		
	Lisans üstü	2	152,00	39,60		
Mesleki deneyim	1-3	12	149,83	21,40	KW=15,203	,002
	4-6	17	141,12	22,57		
	7-9	27	147,19	23,87		
	10 yıl ve üzeri	90	128,08	25,14		
Çalışılan hastanedeki çalışma süresi	1-3	54	143,91	20,64	KW=18,054	,000
	4-6	33	139,12	23,66		
	7-9	24	128,33	32,81		
	10 yıl ve üzeri	35	121,60	23,27		
Çalışılan birimdeki görev	Klinik hemşiresi	114	135,05	26,32	KW=3,520	,620
	Klinik sorumlu hemşiresi	13	141,23	23,42		
	Poliklinik hemşiresi	4	117,25	17,59		
	Enfeksiyon kontrol hemşiresi	2	132,00	11,31		
	Acil Servis Hemşiresi	8	130,13	20,34		

KW=Kruskal Wallis Test; MWU= Man Whitney U testi

Tablo 7'de Araştırmaya katılan hemşirelerin demografik özelliklerine göre Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin nasıl değiştiği non parametrik testlerde Kruskall Wallis ve Man Whitney U testi ile test edilmiştir.

Buna göre araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyetlerine göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ve H₀ hipotezi reddedilmiştir. (MWU=-2,801,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan erkek hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalaması 147,93±24,54 kadın hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalamasından 131,83±25,10 daha yüksektir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş aralığına göre SBBKTÖ puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş, H₀ hipotezi reddedilmiştir. (KW=18,191,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan 26-31 yaş arası hemşireler 150,50±24,88 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken 47 yaş ve üzeri hemşireler 112,33±26,01 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin medeni durumuna göre SBBKTÖ puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş, H₀ hipotezi reddedilmiştir. (KW=7,037,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan bekâr hemşireler 148,08±23,14 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken evli hemşireler 132,08±25,47 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin mesleki eğitim durumuna göre SBBKTÖ puan ortalaması istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermekte ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (KW=24,722,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan Lisans Üstü eğitim seviyesine sahip hemşireler 152,0±39,6 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken Sağlık Meslek Lisesi eğitim seviyesine sahip hemşireler 121,36±28,30 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin mesleki deneyimine göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (KW=15,203,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan 1-3 yıl arası mesleki deneyime sahip hemşireler 149,83±21,40 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken 10 yıl ve üzeri deneyime sahip hemşireler 128,08±25,14 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin çalışmakta olduğunuz hastanedeki çalışma süresi göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (KW=18,054,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan 1-3 yıl arası mesleki deneyime sahip hemşireler 143,91±20,64 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken 10 yıl ve üzeri deneyime sahip hemşireler 121,60±23,27 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin çalışmakta olduğunuz hastanedeki görevine göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Dolayısıyla H0 hipotezi reddi yönünde yeterli kanıt bulunamamıştır. (KW=3,520,p>0,05). Buna göre hemşirelerin çalıştığı birime göre SBBKYTÖ puan ortalaması bir farklılık göstermemektedir

Tablo 8'de Araştırmaya katılan hemşirelerin bilgisayar kullanma özelliklerine göre Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin nasıl değiştiği non parametrik testlerde Kruskall Wallis ve Man Whitney U testi ile test edilmiştir.

		Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği				
		36	135,56	25,76		
Hastanede bilgisayar kullanırken karşılaşılan sorunlar	IT/ Bilişim departmanı eksikliğinden kaynaklanan teknik sorunlar	36	135,56	25,76	KW=12,41	,015
	Otomasyon Sistemindeki sorunlar	51	144,33	24,05		
	Bilgisayar Kullanımında bilinçsizlik	2	136,00	7,07		
	Bilgisayar Yetersizliği	3	138,67	6,81		
	İş Yoğunluğu	35	123,11	26,84		
Bilgisayar ile ilgili eğitim alma durumu	Evet	34	145,97	27,34	MWU=-2,799	,005
	Hayır	112	131,56	24,34		
Gelecekte katılmak istenilen bilgisayar eğitimi durumu	Evet	15	148,60	26,60	MWU=-4,349	,037
	Hayır	131	133,35	25,24		
Hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanma durumu	Evet	127	135,73	26,15	MWU=-1,117	,264
	Hayır	19	129,47	22,45		
Hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanımını işleri kolaylaştırma durumu	Evet	92	143,00	23,28	MWU=-5,043	,000
	Hayır	35	116,63	23,77		

Buna göre araştırmaya katılan hemşirelerin bilgisayar kullanabilme durumuna göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (KW=34,563,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan bilgisayar kullanabilme durumu çok iyi olan hemşireler 155,29±28,49 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken bilgisayar kullanabilme durumu kötü olan hemşireler 103,92±22,35 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin ev veya kişisel bilgisayara sahip olma durumuna göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmış ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (MWU=-3,177,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan ev veya kişisel bilgisayara sahip hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalaması 138,17±25,21 ev veya kişisel bilgisayara sahip olmayan hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalamasından 119,6±22,48 daha yüksektir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin bilgisayar kullanma süresine göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (KW=34,563,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan ve bilgisayar kullanma süresi 6-9 yıl olan hemşireler 143,30±23,45 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken bilgisayar kullanma süresi 1 yıldan daha az olan hemşireler 118,69±24,39 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin günlük bilgisayar kullanma süresine göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (KW=16,852 p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan ve günlük bilgisayar kullanma süresi 6 saat ve üzeri olan hemşireler 153,50±45,50 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken günlük bilgisayar kullanma süresi 1 saatten az olan hemşireler 118,69±24,39 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanma durumuna göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ve H0 hipotezi reddi yönünde yeterli neden yoktur. (MWU=-- 1,117 ,p>0,05).

Araştırmaya katılan hemşirelerin; Hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanmanın işleri kolaylaştırma durumuna göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (MWU=-5,043,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanan hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalaması 143,00±23,28 kullanmayan hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalamasından 116,63±23,27 daha yüksektir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin, hastanede bilgisayar kullanırken karşılaştığı sorunlara göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (KW=12,41,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan, hastanede bilgisayar kullanırken otomasyon sistemindeki sorunlar ile karşılaşan hemşireler 144,33±24,05 SBBKYTÖ puan ortalaması ile en yüksek iken, hastanede bilgisayar kullanırken iş yoğunluğuyla karşılaşan hemşireler 123,11±26,84 ile en düşük SBBKYTÖ puan ortalamasına sahiptir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin bilgisayar ile ilgili eğitim alma durumuna göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (MWU=-2,799,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan bilgisayar ile ilgili eğitim alma durumu olan hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalaması 145,97±27,34 eğitim alma durumu olmayan hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalamasından 131,56±24,34 daha yüksektir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin gelecekte katılacak veya katılmak istenilen bilgisayar eğitimi durumuna göre SBBKTÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuş ve H0 hipotezi reddedilmiştir. (MWU=-4,349,p<0,05). Bu sonuca göre araştırmaya katılan bilgisayar ile ilgili gelecekte eğitim alma durumu olan hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalaması 148,60±26,60 eğitim alma durumu olmayan hemşirelerin SBBKYTÖ puan ortalamasından 133,35±25,24 daha yüksektir.

5.SONUÇ

Çağımızın teknoloji çağı olması nedeniyle hemşirelerin teknolojiyi yakından takip etmeleri ve uygulamalarında etkili bir şekilde kullanmaları önemli bir gereksinim olarak ortaya çıkmıştır. Hemşirelik bilişimi; hemşirelik eğitimi, uygulamaları, yönetimi, araştırmaları kısacası hemşireliğin olduğu her alanda vardır. Hemşirelikte bilişim sistemlerinin etkili kullanımı ile bireyin bakım ve tedavisindeki eksiklik ve yanlışlıklar kısa sürede tespit edilebilmekte ve sonuçları ağır olabilen durumların önlenmesi sağlanmaktadır.

Araştırmaya katılan hemşirelerin, demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki eğitim durumu, çalışmakta olduğunuz hastanedeki çalışma süresi, çalıştığınız birimdeki göreviniz) ile SBBKYTÖ ölçeği arasında ilişki olduğu ve bilgisayar kullanma özellikleri (bilgisayar kullanabilme durumu, ev veya kişisel bilgisayara sahip olma, bilgisayar kullanma süresi, günlük bilgisayar kullanma süresi, hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar

kullanma durumu, hemşirelik ile ilgili uygulamalarda bilgisayar kullanmanın işleri kolaylaştırma durumu, hastanede bilgisayar kullanırken karşılaşılan sorunlar, bilgisayar ile ilgili eğitim alma durumu ve gelecekte katılacak veya katılmak istenilen bilgisayar eğitimi durumu) ile SBBKYTÖ ölçeği arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

KAYNAKLAR

Park, H.A., Cho, I., Byeun, N.: Modeling a terminology-based electronic nursing record system:an object-oriented approach Int J Med Inform, 7 (76): 735-746, 2007

Cho I, Park H.A. Development and evaluation of a terminology-based electronic nursing record system J Biomed Inform, 2003, 5 (30): 304-312.

Ay F.A. "Uluslararası Elektronik Hasta Kayıt Sistemleri", *Hemşirelik Uygulamaları ve Bilgisayar İlişkisi Gülhane Tıp Dergisi*, 2009; 4 (51): 131-136.

Erdemir, F. "Ülkemiz ve Dünya'da hemşirelik bilişimi". 2008. Hemşirelik Bilişimi Çalıştayı. <http://www.turkmiia.org/files/83.ppt>, Erişim:18 Kasım 2014

Erdemir F, Hanoğlu Z, Akman A. "Hemşirelik Bilgisayar ve İnternet Kullanma Durumu, Hemşirelikte Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Değerine İlişkin Görüşleri", *İkinci Ulusal Tıp Bilişimi Kongresi, Bildiri Özetleri Kitabı*, Antalya, 2005: 8-84.